

21. Там само. – С. 121–122.
22. Там само. – С. 182–185.
23. Там само. – С. 174–175.

Коваленко Ю.О. Джучидські монети та їх сіверські наслідування з літописного Глухова і його округи

У статті висвітлюється маловивчений період у історії розвитку літописного Глухова та його округи у післямонгольський час. Уперше вводиться до наукового обігу ряд золотоординських монет, знайдених на історичних землях Глухівського князівства.

Ключові слова: джучидські монети, данг, золотоординський пул.

Коваленко Ю.А. Джучидские монеты и их северские подражания с летописного Глухова и его округи

В статье освещается малоизученный период в истории развития летописного Глухова и его округи в послемонгольское время. Впервые вводится в научный оборот ряд золотоординских монет, найденных на исторических землях Глуховского княжества.

Ключевые слова: джучидские монеты, данг, золотоординский пул.

Kovalenko Yu.O. Dzhuchydski coins and their Siverian imitation from the territory of chronically Hlukhiv and its surrounding territories

The article highlights the little studied period in the history of chronically Hlukhiv and its surrounding territories in the After Mongol Period. Also for the first time the series of golden coins found on historic lands of Hlukhiv principality are introduced to the scientific.

Key words: Dzhuchydyes' coins, dang, Golden Horde pull.

[надійшло до редакції: 26.09.2012 р.]

УДК 94(477.51)

Артем ЛАСВСЬКИЙ
(Чернігів)

**Стародубщина другої половини XVII – XVIII ст.
в архівному зібранні Чернігівського історичного музею
імені В.В. Тарновського**

Чернігівський історичний музей імені В.В. Тарновського (далі – ЧІМ) – один із найстаріших музеїв України, добре знаний своїм багатим зібранням. Частину музейної збірки складає архівна колекція, яка почала формуватися ще в другій половині XIX ст. відомим колекціонером і меценатом Василем Тарновським-молодшим. На початку XX ст., коли на основі його зібрання у Чернігові був відкритий Музей українських старожитностей, збірка налічувала 5255 документів і рукописних книг XVI–XX ст. [1].

Зібрання суттєво розширилося в 1923 р., коли п'ять музеїв Чернігова (Музей українських старожитностей імені В.В. Тарновського, музей Чернігівської губернської вченої архівної комісії (далі – ЧВАК), епархіальне давньосховище (далі – ЄД), Етнографічний музей і Музей панського побуту та мистецтв XVIII–XIX ст.) були об'єднані в єдиний заклад – Чернігівський державний музей. Відтак, архівна збірка В. Тарновського поповнилася цінними документами, зокрема з колекцій ЧВАК та ЄД.

Джерела подальшого її збільшення прослідкувати досить складно, що пояснюється втратою фондово-облікової документації в роки II Світової війни. Відомо про попов-

нення музейної збірки архівами Пантелеймона Куліша та Ганни Барвінок, Івана Рашевського, Михайла Коцюбинського, Дмитра Мордовця, Іллі Шрага, монастирів і церков Чернігівщини, документами політичних організацій у 20–30 роках ХХ ст. тощо. Водночас деякі підрозділи архівної збірки ЧІМ примусово вилучалися. Так, практично повністю була вилучена Шевченкіана та архіви М. Коцюбинського, І. Рашевського, значна частина архівів І. Шрага, П. Куліша та Ганни Барвінок тощо [2].

Станом на 1 січня 2012 р. архівна збірка ЧІМ налічувала 34100 одиниць зберігання. Незважаючи на значний інтерес, який вона викликає в істориків, й дедалі активнішу роботу з її упорядкування та дослідження, більшість документів досі не введені до наукового обігу. Значний науковий інтерес становлять, зокрема, матеріали з історії Стародубщини другої половини XVII – XVIII ст. Переважна їх більшість не досліджена та неопублікована, хоча в різний час окремі документи привертали увагу дослідників і оприлюднювалися в різноманітних виданнях. Так, на сторінках газет “Черниговские губернские ведомости” та “Черниговские епархиальные известия” свого часу були опубліковані кілька гетьманських універсалів і грамот архієпископів [3]. У “Трудах Черниговской губернской ученой архивной комиссии” Вадим Модзалевський надрукував матеріали до біографії стародубського полковника Тимофія Олексійовича [4]. Крім того, окремі універсали гетьманів оприлюднювалися в “Українському архіві” [5] та збірниках ділової документації Гетьманщини [6].

У 1998 р. зусиллями старшого наукового співробітника ЧІМ Ігоря Ситого всі гетьманські універсали з музейної колекції були опубліковані на сторінках журналу “Сіверянський літопис” [7]. Він же дослідив і видав реєстри бунчукових товаришів окремих куренів, у т.ч. Стародубського, а також списки сотників 1733 р. [8]. У 2008 р. друком вийшли “Послужні списки погарської шляхти 1772–1781 рр.” [9] (про них детальніше нижче).

Матеріали, пов’язані з постаттю гетьмана Івана Мазепи, увійшли до ґрунтового збірника “Доба гетьмана Івана Мазепи в документах”, упорядкованого Сергієм Павленком [10].

Певні відомості про архівне зібрання ЧІМ містять каталоги музейної колекції кінця XIX – початку ХХ ст. Уперше систематизований опис рукописів колекції В. Тарновського був упорядкований у 1898 р. До нього увійшло 69 “автографов светских и духовных лиц” [11]. Вже у наступному каталозі 1900 року, укладеному Борисом Грінченком, указувалося, що в колекції В. Тарновського – з урахуванням рукописних книг – нараховувалося 5000 документів [12].

Збереглися також описи колекцій ЧВАК та ЄД. Окремі документи із зібрання ЧВАК зафіксовані, зокрема, в “Каталогі виставки XIV Археологического съезда в г. Чернигове” [13], а зі збірки ЄД – в “Сборнике Черниговского епархиального древлехранилища” [14].

Відомо також, що архівна група колекції ЧВАК на початку 1922 р. складалася з документів XVII–XVIII ст. – гетьманських універсалів, грамот Феодосія Углицького, книг міського самоврядування Чернігова, Стародуба, Ніжина, Воронежа, восьми томів Рум’янцевського “Генерального описания Малороссии”, родинних архівів, майнових документів козацької старшини тощо [15].

Стародубський козацький полк був найбільшим за територією й одним із найбагатших полків Гетьманщини. З початком Національно-визвольної війни в Україні середини XVII ст. і до 1663 р. ця територія входила до складу Ніжинського полку. Після виокремлення Стародубського полку зі складу Ніжинського за гетьмана Івана Брюховецького, він як адміністративно-територіальна та військова одиниця проіснував до 1782 р., коли увійшов до складу новоствореного Новгород-Сіверського намісництва.

В архівній збірці ЧІМ на сьогодні виявлено близько 450 документів (без урахування рукописних книг), які містять цінні відомості з історії Стародубщини другої половини XVII – XVIII ст. Переважна їх більшість входила до складу документальної колекції В. Тарновського.

Привертає увагу, зокрема, родинний архів Полетик, що складається з 948 документів – універсалів, грамот, листів, судових справ, заповітів, які хронологічно охоплюють 1653–1885 роки [16]. Серед них близько 200 документів так чи інакше пов'язані з історією Стародубщини.

Зважаючи на оглядовий характер даного дослідження, увагу звертати будемо лише на найцікавіші, з нашої точки зору, документи, передусім пов'язані з гетьманами, стародубськими полковниками та найбільш відомими представниками козацької старшини.

Найдавніший документ з архіву Полетик, який стосується історії Стародубщини, датується 21 червня 1672 р. – це копія універсалу гетьмана Івана Самойловича на підтвердження прав і вольностей місту Стародубу. Загалом, у цій збірці наявні 22 гетьманські універсали, які стосуються Стародубщини. Всі вони є копіями XVIII ст.

Більшість документів – це акти діловодного характеру, що стосуються різних судових процесів і тяжб, які вели Григорій Полетика та його тесть Іван Гамалія за стародубські землі: проти Вітковичів (65 документів за 1745–1770 років, інв. № Ал 502 15–64); Г. Полетика з Галецьким про сінокіс с. Чеховка Погарської сотні (30 документів за 1775–1783 роки, інв. № Ал 502 15–78); а також із Песоцьким про затоплення сінокосу та про біглих селян того-таки с. Чеховка (25 документів за 1772–1783 роки, інв. № Ал 502 15–74) тощо.

Зауважимо також, що опубліковані О. Лазаревським у часопису “Киевская старина” Коломацькі чолобитні 1723 р. походять саме з архіву Полетик і відповідно з архівної збірки В. Тарновського (інв. № Ал 502 15–90).

Окрему групу документів складає архів шляхтичів Лашкевичів, які були значними землевласниками Стародубщини. Так, наприклад, бунчуковому товаришу Івану Лашкевичу в другій половині XVIII ст. належали села Любечани, Повховка, Обтень, половина сіл Брахлово та Єліонки, слободи Шамовка та Воронеж, млини на річках Бабинець, Снов, Ірпа, двір і комора у Стародубі [17]. Його син Степан примножив маєтності батька; протягом життя він був бунчуковим товаришем, надвірним радником і головою Новгород-Сіверського верхнього земського суду [18].

Архів Лашкевичів, за підрахунками І. Ситого, налічує 136 документів (1730–1882 роки) [19]. Він містить цінні свідчення, зокрема, про процес nobilitacji козацької старшини та генеалогію шляхтичів Погарського повіту (Рославці, Щерби, Губчиці, Псьоли, Томиловці, Сулими, Косачі, Уманці, Юркевичі, Соболевські, Мовчани, Соколовські, Шираї, Гамалії, Ханенки, Полетики, Рухлядки, Джури, Булашевичі тощо). У згаданій праці І. Ситого опубліковано 118 документів [20]. Це, передусім, “сказки”, рапорти та різноманітні відомості про шляхту Погарського повіту Стародубського полку, надіслані в 1772–1781 роках до предводителя шляхетства повіту Степана Лашкевича з метою подальшої інкорпорації до складу російського дворянства.

В архіві представлені також різноманітні господарські акти: майнові тяжби між І. Лашкевичем і Рубцями (7 документів за 1730–1748 роки, інв. № Ал 507 1–7), боргові зобов'язання перед Лашкевичами (15 документів за 1747–1780 роки, інв. № Ал 507 5–15), господарські замітки І. Лашкевича (інв. № Ал 507 11–1) тощо.

Решта виявлених 110 документів не об'єднані в окремі архіви, відтак, умовно їх можна розподілити на кілька груп. Окрему велику групу становить офіційно-службова документація директивно-розпорядчого характеру, зокрема гетьманські універсали. Зауважимо, що в зібранні ЧІМ зберігається найбільша серед музеїв України збірка універсалів гетьманів (156 одиниць зберігання, 1603–1764 роки) [21].

Серед цього корпусу документів щонайменше 56 (з урахуванням універсалів з архіву Полетик) пов'язані зі Стародубським полком. 51 з них опинився у збірці ЧІМ із колекції В. Гарновського. 3 універсали походять із зібрання ЧВАК, 1 – з ЄД, надходження ще одного універсалу з'ясувати поки не вдалося. Найдавніший датується 3 вересня 1656 р. – це універсал гетьмана Богдана Хмельницького про заборону робити побори та брати підводи з маєностей Лаврентія Борозни в селах Ключи, Горськ, Хоромне, Куршеновичі (інв. № Ал 501 14–1/5, опублікований у “Документах Б.Хмельницького”, № 404) [22]. Хронологічно ближчий до нашого часу універсал гетьмана Кирила Розумовського про створення підкоморних і земських судів (19 листопада 1763 р., інв. № Ал 501 14–15/93).

Найбільша кількість універсалів належать гетьману І. Скоропадському – 22, І. Мазепі – 10, Д. Апостолу – 8, К. Розумовському – 5, І. Самойловичу – 4, І. Виговському – 3, Б. Хмельницькому – 2, І. Брюховецькому і Д. Многогрішному – по 1.

За змістом найбільша кількість універсалів стосуються вирішення земельних питань – роздачі земель, розмежування, підтвердження прав на володіння тощо.

Окрім того, до документів директивно-розпорядчого характеру відносимо розпорядження гетьмана І. Мазепи стародубському полковнику Т. Олексійовичу про надання стародубському козаку села Оранки (21 лютого 1688 р., інв. № Ал 501 14–9/3), 3 жалувані грамоти Петра І на маєностях у Стародубському полку: від 28 травня 1715 р. – знатному військовому товаришу Івану Борозні (інв. № Ал 21), від 1718 р. – новгород-сіверському протопопу Афанасію Заруцькому (інв. № Ал 23) та від 1722 р. – отаману с. Лукін (інв. № Ад 2262); а також ордер гетьмана Д. Апостола Григорію Романовському (23 листопада 1727 р., інв. № Ал 501 14–21/12) і указ імператора Петра II гетьману Д. Апостолу від 25 червня 1729 р. про проведення розслідування у справі реєнта Генеральної військової канцелярії Петра Валькевича щодо його маєностей на території Стародубщини (інв. № Ал 501 14–12/11).

До цієї групи належать й універсали та накази стародубських полковників, укази та розпорядження урядових установ Гетьманщини – передусім Генеральної військової канцелярії та стародубської полкової канцелярії, а також Малоросійської колегії (загалом 20 документів).

В архівній збірці ЧІМ виявлено 6 універсалів і розпоряджень стародубських полковників. По 2 належать Лук'яну Жоравці (1709–1719), та Семену Самойловичу (1680–1685) – старшому сину гетьмана І. Самойловича; по 1 – Григорію Карповичу (Коровка-Вольський) (1678–1681) та Михайлу Миклашевському (1690–1704, 1705–1706). Найстаріший із документів датується 9 червня 1678 р. – це універсал С. Самойловича про розмежування маєностей братів Михайла та Іллі Рубців (інв. № Ал 501 14–6/11). Зауважмо, що Рубці були одними з найбільших землевласників Сіверщини [23]. Суперечки за маєності між братами почалися після того, як сина Михайла Івана Рубця було звинувачено у підробці печаток, за що у батька, топальського сотника (1669, 1672–1673), гетьман І. Самойлович у 1671 р. відібрав значні земельні наділи, зокрема Ропську волость [24].

Серед 8 указів і універсалів Генеральної військової канцелярії, 6 – адресовані представникам родини Скоруп: Григорію – полковому писарю (1715–1727) та його сина Павлу – полковому судді (1754) й обозному (1758–1772). 3 документи (інв. №№ Ал 501 14–11/13, Ал 501 14–11/14, Ал 501 14–11/17) пов’язані з відкомандируванням Г. Скорупи та Михайла Яворського в Ніжинський полк для складання козацьких реєстрів.

З двох розпоряджень Малоросійської колегії одне було направлено до полкового сотника Івана Борозни у справі з Германом та Скорупою про нерухомість (інв. № Ал 501 4–11/8), інше – Мглинському магістрату з приводу “скупли вольных военных сел” (інв. № Ал 857).

Окрему групу документів становлять описово-статистичні матеріали. Це, передусім, списки сотників Стародубського, Ніжинського, Прилуцького, Переяславського, Лубенського та Чернігівського полків, укладені в 1733 р. за наказом генерального обозного Якова Лизогуба (інв. № Ал 501 14/14). Ці полки та сотні входили до складу 5-тисячного корпусу на чолі з Я. Лизогубом, який вів бойові дії в 1733 р. у Західній Україні та Білорусі під час війни за польську корону [25]. До речі, наказним генеральним осавулом корпусу був назначений Г. Скорупа. Наказ про призначення його на цей уряд зберігається в ЧІМ (інв. № Ал 501 14–14/6).

До документів цієї групи входять 2 реєстри бунчукових товаришів куренів Чернігівського, Стародубського, Лубенського, Прилуцького та Ніжинського полків 1733 р. (інв. №№ Ал 501 14–14/4 та Ал 501 14–14/5), один із яких опублікований [26]; а також відомість про генеральну старшину, полковників, бунчукових товаришів, полкову та сотенну старшину за 1756 р. (інв. № Ал 501 14–15/54).

Значну групу матеріалів становлять документи діловодного характеру: купчі, квити, векселя, акти про розмежування землі тощо. В архівному зібранні ЧІМ виявлено 31 подібний документ. Найстаріший датований 9 червня 1677 р. – це купчий запис на продаж Лук’яном Стужинцем двору в с. Деботові військового товаришу Григорію Пряжиці (інв. № Ал 501 14–4/3). Купча скріплена підписом стародубського полковника Т. Олексійовича та його гербовою печаткою. Загалом купчі записи складають більшу частину документів цієї групи – 14.

Серед групи квітів (5 документів) увагу привертає квит гетьмана І. Самойловича (19 квітня 1681 р., інв. № Ал 501 14–6/15), виданий Лаврентію Борозні. Він підтверджує, що частина військового скарбу, яка знаходилася з 1680 р. в останнього, повернута. 2 квити належать стародубським полковникам С. і Я. Самойловичам (27 лютого 1685 р., інв. № Ал 501 14–6/25 та 26 листопада 1686 р., інв. № Ал 501 14–6/28). Вони підтверджують отримання від круківських мешканців Марка, Якіма й Івана медової данини. Цікаво, що такий саме квит круківцям раніше, в 1680 р., надавав стародубський полковник Григорій Карпович (Коровка-Вольський). Він підтвердив прийняття 1 пуду медової данини (інв. № Ал 501 14–6/14).

Наступну велику групу складають епістолярні джерела. Вона представлена листами представників козацької старшини Стародубського полку. У фондах ЧІМ виявлено 16 документів такого характеру, 15 з яких походять з колекції В. Тарновського. 2 листи написані стародубськими полковниками – Я. Самойловичем (9 вересня 1676 р., інв. № Ал 501 14–6/7) до Михайла Рубця та Іваном Кокошкіним (16 червня 1724 р., інв. № Ал 501 14–6/11) до вдови значкового товариша Василя Журмана. 4 листи адресовані згаданому вище Г. Скорупі, зокрема від генерального писаря Михайла Бурковського із запрошенням на весілля сина Максима (29 грудня 1731 р., інв. № Ал 501 14–

12/18), генерального обозного Я. Лизогуба з наказом негайно оповістити про виступ у похід (1 листопада 1733 р., інв. № Ал 501 14–14/3). Ще в 3 листах окремих представників козацької старшини йдеться про Г. Скорупу. Так, наприклад, В Журман у 1719 р. скаржитися гетьману І. Скоропадському, що стародубський полковий писар заволодів його майном (інв. № Ал 501 14–10/65).

4 листи були надіслані П. Скорупі. Це повідомлення від Петра Апостола (9 жовтня 1747, інв. № Ал 501 14–14/20) щодо біглого кріпосного Скорупи, від дядька Михайла Скоропадського (19 березня 1753 р., інв. № Ал 501 14–15/21) з приводу отримання листа для передачі Михайлу Шираю, від М. Владиславовича (22 жовтня 1759 р., інв. № Ал 501 14–15/60) щодо розквартирування на зиму в маєностях П. Скорупи в с. Топаль донських козаків, а також лист від архімандрита Києво-Печерської лаври Зосими (9 січня 1770 р., інв. № Ал 895) з проханням надіслати книги для церковних потреб. Згаданий Валькевич, до речі, був онуком Стародубського полкового хорунжого Василя Валькевича (1661–1672), а також, як пише О. Лазаревський, “последним по древнему праву Лавры вольными голосами избранным лаврским архимандритом” [27].

Таким чином, архівні матеріали, що зберігаються у Чернігівському історичному музеї імені В.В. Тарновського, являють собою переважно оригінали документів другої половини XVII – XVIII ст. і становлять цінний комплекс джерел із політичної та соціально-економічної історії Чернігово-Сіверщини, зокрема Стародубщини. Вони містять чимало важливих відомостей з історії відомих козацько-старшинських родів Стародубського полку – Рубців, Скоруп, Борозн, Лашкевичів, Полетик. Більшість цих документів ще не введені до наукового обігу, відтак, дослідження й подальша публікація цих цінних джерел є важливим завданням для сучасних істориків.

Джерела та література

1. *Ситий І.* Архівна колекція Чернігівського історичного музею ім. В.В. Тарновського // Скарбниці української культури. – Чернігів : Сіверянська думка, Чернігівський ЦНТЕІ, 2002. – Вип. 2. – С. 46.
2. Там само. – С. 46.
3. Прибавление к Черниговским губернским ведомостям. – 1864. – № 38. – С. 233; 1887. – № 97; Прибавление к Черниговским епархиальным известиям. – 1901. – № 19. – С. 676–677.
4. *Модзалевский В.* Материалы для биографии стародубского полковника Тимофея Алексеевича // Труды Черниговской губернской ученой архивной комиссии. – Чернигов, 1917–1918. – Вип. 12. – 137 с. (див. № 44, 53, 60).
5. Український архів. – К., 1929. – Т.1.
6. Документи Б. Хмельницького 1648–1657 / Упор. І. Крип'якевич, І. Бутич. – К. : АН УРСР, 1961. – 740 с.; Універсали українських гетьманів від Івана Виговського до Івана Самойловича (1657–1687) / Упор. І. Бутич, В. Ринсевич, І. Тесленко. – К. ; Львів : НТШ, 2004. – 1085 с.; Універсали Івана Мазепи. 1687–1709 / Упор. І. Бутич. – К., 2002. – 780 с.; Універсали Павла Полуботка / Упор. В. Ринсевич. – К. : ЗАТ ВІПОЛІ, 2008. – 720 с.
7. *Ситий І.* Гетьманські універсали в колекції Чернігівського історичного музею імені В.В. Тарновського // Сіверянський літопис. – 1998. – № 1. – С. 83–90; № 2. – С. 31–46; № 3. – С. 72–84; № 4. – С. 37–58; № 5. – С. 67–82; № 6. – С. 62–85.
8. *Ситий І.* До історії українського війська: списки бунчукових товаришів та сотників 1733 р. // Сіверянський літопис. – 2000. – № 5. – С. 139–143.
9. Генеалогія української шляхти. Послужні списки погарської шляхти 1772–1781 рр., “Описаніє” ніжинської шляхти 1784 р. / Упор. та вступ. ст. І. Ситого. – К. : Темпора, 2008. – 232 с.
10. Доба гетьмана Івана Мазепи в документах / Упор. С. Павленко. – К. : Києво-Могилянська академія, 2007. – 1144 с.
11. Каталог украинских древностей коллекции В.В. Тарновского. – К. : Типография К.Н. Милевского, 1898. – С. 80–82.

12. Каталог Музея українських древностей В.В. Тарновского / Б. Гринченко. – Чернигов : Типография Губернского Земства, 1900. – Т.2 – С. X.
13. Каталог выставки XIV Археологического съезда в г. Чернигове / П. Добровольский. – Чернигов : Типография Губернского Правления, 1908. – 48, 160, 48, 48, 42, 9 с.
14. Описание вещественных и письменных памятников Черниговского епархиального древлехранилища // Сборник Черниговского епархиального древлехранилища. – Чернигов, 1908. – С. 1–50.
15. *Линюк Л.* Музей Чернігівської губернської вченої архівної комісії // Родовід. – № 14. – С. 43.
16. *Ситий І.* Архівна колекція... – С. 46.
17. *Николайчик Ф.* Род Лашкевичей и дневник одного из них // Киевская Старина. – 1887. – Т. 19. – № 12. – С. 699.
18. Там само. – С. 697.
19. *Ситий І.* Архівна колекція... – С. 47.
20. Генеалогія української шляхти... – С. 13.
21. *Ситий І.* Архівна колекція... – С. 49.
22. Документи Б. Хмельницького... (див № 44).
23. *Лазаревский А.* Описание Старой Малороссии. Материалы для истории заселения, землевладения и управления. Полк Стародубский. – К. : Типография К.Н. Милевского, 1888. – Т.1. – С. 394.
24. Там само. – С. 396–398.
25. *Ситий І.* До історії українського війська... – С. 139.
26. Там само. – С. 139–143.
27. *Лазаревский А.* Вказана праця. – С. 103.

***Лавський А.С.* Стародубщина другої половини XVII – XVIII ст. в архівному зібранні Чернігівського історичного музею імені В.В. Тарновського**

У статті розглядаються документи з архівного зібрання Чернігівського історичного музею імені В.В. Тарновського, що стосуються історії Стародубщини другої половини XVII – XVIII ст. З близько 450 виявлених документів увагу привертають гетьманські та полковницькі універсали, розпорядження на укази Генеральної військової канцелярії та Малоросійської колегії, листи представників козацької старшини.

Ключові слова: Чернігівський історичний музей імені В.В. Тарновського, архівна колекція, Стародубський полк, козацька старшина, універсал.

***Лавский А.С.* Стародубщина второй половины XVII – XVIII вв. в архивном собрании Черниговского исторического музея имени В.В. Тарновского**

В статье рассматриваются документы из архивного собрания Черниговского исторического музея имени В.В. Тарновского, относящиеся к истории Стародубщины второй половины XVII – XVIII вв. Из около 450 выявленных документов внимание привлекают гетманские и полковничьи универсалы, распоряжения и указы Генеральной войсковой канцелярии и Малороссийской коллегии, письма представителей казацкой старшины.

Ключевые слова: Черниговский исторический музей имени В.В. Тарновского, архивная коллекция, Стародубский полк, казацкая старшина, универсал.

***Layevskiy A.S.* Starodub region in the second half of 17 – 18 century in archive collection of Chernihiv Historic Museum**

In the article the documents from the archive collection of Chernihiv Historic Museum, which are dedicated to the history of Starodub region in the second half of 17 – 18 century, are studied. Among 450 documents are the hetman's and colonel's manifests, the orders of General military chancellery and Malorosiyska Collegia, the letters of Cossack officers etc.

Key words: Chernihiv Historic Museum, archive collection, Starodub regiment, Cossack officers, manifest.

[надійшло до редакції: 27.09.2012 р.]